

Deloitte Accountants B.V.
Amerikalaan 110
6199 AE Maastricht Airport
Postbus 1864
6201 BW Maastricht
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Maastricht
Postbus 1992
6201 BZ MAASTRICHT

Datum
24 juni 2024

Behandeld door
5.1.2e

Ons kenmerk
2406D65818/EB

Onderwerp
Controleverklaring jaarrekening 2023

Geachte dames, heren,

Hierbij ontvangt u onze controleverklaring d.d. 24 juni 2024 bij de jaarrekening 2023 van uw gemeente.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is bestemd voor uw eigen archief. Het overige exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder digitale handtekening. Wij verzoeken u bij openbaarmaking van de controleverklaring gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een digitale handtekening. Dit conform het advies van de beroepsorganisatie NBA ter vermijding van fraude met handtekeningen van accountants.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de bijgevoegde controleverklaring zonder digitale handtekening wordt opgenomen in de jaarstukken. Deze jaarstukken dienen te worden uitgebracht overeenkomstig het aan ons voorgelegde definitieve concept (c.q. de laatste drukproef, rekening houdend met de aangegeven wijzigingen), waarvan een gewaarmerkt exemplaar is bijgevoegd. Overigens wijzen wij u erop dat onze hiervoor genoemde toestemming vervalt in de situatie dat de jaarrekening niet ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

Indien u deze jaarstukken inclusief controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken inclusief controleverklaring goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Deloitte.

2
24 juni 2024
2406D65818/EB

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot het moment van de vergadering van de gemeenteraad omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór deze vergadering moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze hiervoor genoemde toestemming.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

5.1.2e

Bijlagen:

- Eén exemplaar van de getekende controleverklaring
- Eén exemplaar van de was getekende controleverklaring
- Eén exemplaar van de gewaarmerkte jaarstukken 2023

Accountantsverslag 2023

Gemeente Maastricht, 24 juni 2024

Aan de leden van de gemeenteraad van
de gemeente Maastricht
Postbus 1992
6201 BZ MAASTRICHT

Onderwerp
Accountantsverslag 2023

Datum
24 juni 2024

Ons kenmerk
2406D65818/EB

Behandeld door

5.1.2e

Deloitte Accountants B.V.
Amerikalaan 110
6199 AE Maastricht Airport
Postbus 1864
6201 BW Maastricht
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2023 van de gemeente Maastricht. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Maastricht.

De jaarrekening 2023 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Maastricht. Bij deze jaarrekening hebben wij op 24 juni 2024 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging d.d. 18 september 2023 en met ons auditplan, dat op 25 september 2023 is besproken met de commissie B&V.

Wij hebben het concept van dit accountantsverslag besproken met de wethouder financiën op 13 juni 2024. Graag lichten wij dit rapport ook toe aan de commissie B&V tijdens de vergadering van 24 juni 2024.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:

5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
--------	--------	--------

Inhoudsopgave

	Bestuurlijke samenvatting	4
	• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	5
	Bevindingen jaarrekening	9
	• <u>De financiële positie van uw gemeente</u>	10
	• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	15
	Interne beheersing	22
	• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	23
	Bijlagen	25
	• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	26
	• <u>Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	27
	• <u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023</u>	28
	• <u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	32

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen
en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld van de jaarrekening, inclusief de daarin opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van het college.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 6,1 miljoen respectievelijk € 18,3 miljoen.
- Naast onze opdrachtbevestiging zijn het Bado en het controleprotocol dat door uw raad is vastgesteld op 19 december 2023 bepalend (geweest) voor onze controle.
- Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens conform het controleprotocol WNT te boven gaan.

Rechtmatigheid

- Het college van B&W heeft in zijn rechtmatigheidsverantwoording geen fouten gerapporteerd die boven de verantwoordingsgrens liggen.
- In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de bevindingen boven de rapporteringstolerantie toegelicht door het college.
- De gehanteerde verantwoordings- en rapportagegrens bedraagt € 18,8 miljoen respectievelijk € 275.000.
- Wij hebben de conclusies van het college in ons getrouwheidsoordeel betrokken en daaruit zijn geen materiële tekortkomingen gebleken.
- Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage die als bijlage bij de jaarstukken is opgenomen. In [Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023](#) is de voorgeschreven tabel met fouten en onzekerheden opgenomen.

Welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd:

- Wij hebben geconstateerd dat u als gemeente goede stappen heeft gezet ten aanzien van de interne controles en het rapporteren hierover in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft de verordeningen die ten grondslag liggen aan de rechtmatigheidsverantwoording tijdig geactualiseerd en u heeft de werkzaamheden uitgevoerd op basis van het interne-controleplan. Dit dossier is zeker voor verbetering vatbaar, maar vormt een goede basis voor het onderbouwen van de rechtmatigheidsverantwoording in de komende jaren.
- De controle van de overlopende posten is efficiënter verlopen dan in voorgaande jaren. Ten tijde van de interim-controle hebben wij middels onze boardletter aandacht gevraagd voor de tijdige voorbereiding en onderbouwing van de overlopende posten en wij hebben geconstateerd dat u hierin goede stappen heeft gezet.
- De aanbevelingen die wij in de managementletter 2023 hebben gedaan, worden door de gemeente actief opgepakt. Tijdens de interim-controle 2024 zullen wij de opvolging hiervan nagaan.

Welke aandachtspunten zien wij?

Daarnaast onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten:

- Wij hebben geconstateerd dat zowel het aantal regelingen als de complexiteit ervan toeneemt. Ook dit jaar hebben de dossiervorming en de controle van de SiSa-regelingen veel tijd gekost voor de ambtelijke organisatie. De SiSa-controle kan verbeterd worden door de onderliggende dossiers meer gestructureerd vorm te geven.
- Wij zien dat de gemeente procesmatige verbeteringen heeft doorgevoerd ten aanzien van het verwerken van memoriaalboekingen. Echter, de grote(re) hoeveelheid memoriaalboekingen in 2023 heeft impact gehad op onze controle. Wij hebben geconstateerd dat er veel correcties hebben plaatsgevonden in het grootboek via een memoriaalboeking die onderdeel zijn van de te controleren populatie, waardoor wij uitgebreidere werkzaamheden hebben moeten uitvoeren.
- Wij zien dat er verbeteringen mogelijk zijn in de onderbouwingen van de voorzieningen. Deze verbeteringen hebben betrekking op de voorziening dubieuze debiteuren en de door de gemeente gehanteerde onderhoudsvoorzieningen.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Opstel- en controleproces

- Medio 2023 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 geëvalueerd.
- Wij stellen vast dat het tijdspad voor zowel de periode waarbinnen de gemeente ambtelijk de jaarstukken moet voorbereiden als de doorlooptijd van de controle ervan krap is. Mede als gevolg hiervan waren de conceptjaarstukken bij de start van de controle niet volledig gereed en zijn er diverse boekingen nagekomen die niet in de conceptversie zijn verwerkt. Dit heeft geleid tot correcties in de conceptjaarstukken.
- Het bestuurlijke traject dat het uitgangspunt is bij het maken van de integrale planning door de gemeente is, gezien de constatering tijdens de controle de afgelopen jaren rondom met name het sociaal domein, te dicht gepland op de fatale datum waarop de controle afgewikkeld moet zijn. Dit zorgt voor extra druk aan de voorkant bij de ambtelijke organisatie om de stukken tijdig af te hebben, met geconstateerde omissies in kwalitatieve en kwantitatieve zin tot gevolg.
- Wij vragen u te kijken naar het uitvoeren van een onafhankelijke kwaliteitstoets op het balansdossier dat voor onze controle beschikbaar is. Hierbij valt te denken aan de juistheid, volledigheid en rekenkundige aansluiting van de stukken, en de aanwezigheid van de juiste brondocumenten bij de stukken.
- Wij hebben met u afgesproken om in boekjaar 2024 te kijken naar het vervroegen van de controles van de centrumregelingen en volgtijdelijk ook de jaarrekeningcontrole van de gemeente.
- Tevens kijken wij voor boekjaar 2024 graag met u naar een verdere dynamisering van de controle. Hierbij kunnen elementen van de controle of bepaalde jaarrekeningposten eerder (gedeeltelijk) gecontroleerd worden. Dit helpt om tijdig eventuele omissies te constateren en bij te sturen. Tegelijkertijd haalt dit deels druk weg tijdens de accountantscontrole, waarin onze controlewerkzaamheden op dit moment plaatsvinden.

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2023 is verbeterd ten opzichte van 2022.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2023 bedraagt € 140 miljoen (2022: € 118 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Maastricht onderkende en aanwezige risico's van € 37,9 miljoen (2022: € 62,7 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en de realisatie, en kent een relatief hoog voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2023 (resultaat voor toevoeging en onttrekking aan reserves) ad € 28,9 miljoen (2022: voordelig € 18,3 miljoen).

Realiteitsgehalte begroting

- Uit het overzicht van baten en lasten over 2023 blijken afwijkingen c.q. volumeverschillen in zowel de lasten en baten als de saldi. Deze afwijkingen, in combinatie met de absolute omvang en de oorzaken van het voordelig resultaat van circa € 16,3 miljoen ten opzichte van de tweede bestuursrapportage 2023, geven ons de indruk dat de ramingen in de begroting en de tussentijdse informatievoorziening wat betreft (investerings)projecten en activiteiten ambitieus zijn en mogelijk niet in lijn zijn met de beschikbare (personele) capaciteit om alle geplande (investerings)projecten en activiteiten daadwerkelijk in het boekjaar te realiseren.
- Wij zien in toenemende mate dat gelden door het Rijk vaak pas laat beschikbaar worden gesteld. Dit leidt ertoe dat er nieuw beleid vormgegeven dient te worden, op basis waarvan de gemeente de middelen besteedt. Gezien de tijd die het vraagt om beleid vorm te geven, zijn in het eerste jaar waarin het Rijk gelden beschikbaar stelt, deze niet altijd door de gemeente besteed. Indien er extra middelen vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, adviseren wij u waar mogelijk te analyseren of deze binnen het huidige boekjaar besteed kunnen worden of dat er sprake is van voorbereidingstijd om te komen tot beleid en uitvoering. Door hier kritisch naar te kijken neemt het realiteitsgehalte van de begroting toe.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Sociaal domein

- In 2023 is de controle van de centrumregeling Verwerving Jeugdhulp Regio Zuid-Limburg soepel verlopen. Wij verwijzen naar het onderdeel 'Opstel- en controleproces', waaruit onze aanbevelingen voor de jaarrekeningcontrole van deze centrumregeling blijken.
- Wij zien dat het proces inzake de centrumregeling Sociale Zaken Maastricht Heuvelland door de gemeente verbeterd dient te worden. De verantwoordelijkheden zijn niet duidelijk belegd, het controledossier was niet tijdig gereed en tijdens de controle zijn enkele omissies geconstateerd.
- In 2023 is, in lijn met vorig jaar, per saldo sprake van een positief resultaat op het programma Sociaal domein. Dit is onder andere te verklaren door de specifieke uitkering in het kader van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en verschillende onderschrijdingen ten aanzien van de begrote lasten.

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2023 hebben wij tekortkomingen geïdentificeerd in de interne-beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u (gemeenteraad) gedeeld en zijn besproken in de commissie B&V op 29 januari 2024. In het voorliggende accountantsverslag vindt u onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.

Fraude

- Wij hebben vastgesteld dat de geactualiseerde frauderisicoanalyse begin 2023 is vastgesteld door het college en in april 2023 ter kennisname aan de commissie B&V is voorgelegd. Er ligt op dit moment een meer actuele versie voor, die recent door het college is vastgesteld. Deze wordt nog met de commissie B&V besproken, waarna wij deze versie in de interim-controle 2024 zullen betrekken.
- Tevens hebben wij als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole vastgesteld dat binnen uw organisatie op een adequate wijze opvolging wordt gegeven aan integriteitsmeldingen. Tijdens onze controle over 2023 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd.

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2023 versus de schattingen in de jaarrekening 2022 geanalyseerd ('backtesting').
- In lijn met de afspraken met de organisatie hebben wij in maart/april 2024 onze werkzaamheden voor de waardering van de grondexploitatie ultimo 2023 opgestart en zover mogelijk afgerond. Met deze afspraken en acties is een toereikend raamwerk ontwikkeld, dat bijdraagt aan een efficiënter en effectiever opstel- en controleproces van de grondexploitatie. Wij hebben daarnaast met elkaar afgesproken voor boekjaar 2024 de controle eerder te starten.
- Op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en bevindingen zijn wij van mening dat de waardering van de grondexploitatie juist is en consistent is met voorgaand jaar.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

IT-omgeving

- Uit onze IT-werkzaamheden voor de belangrijkste financiële processen blijkt dat de organisatie aandacht heeft voor en bezig is (geweest) opvolging te geven aan de eerder geconstateerde tekortkomingen in de algemene IT-beheersingsmaatregelen. Desondanks leiden de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving ertoe dat de gemeente en wij niet kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Als gevolg hiervan hebben wij evenals in voorgaande jaren extra gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.
- Wij hebben in het voorjaar van 2024 een 'IT maturity assessment' gedaan met betrekking tot de voor de accountantscontrole relevante systemen. Daarbij hebben wij u een meer diepgaand inzicht verstrekt wat betreft de aanwezige systemen en de mate van volwassenheid hiervan. Dit geeft meer duiding aan de ontwikkelingen en de ambities die uw gemeente op dit vlak heeft. Deze rapportage is besproken met uw manager I&A en CISO.

Overig

- Zie de bijlagen A bij dit accountantsverslag, waaruit blijkt welke (niet-)gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen wij hebben geconstateerd.
- In bijlage C is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging te vinden.

Bevindingen jaarrekening

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2023 bedraagt € 29 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 2 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2023 circa € 27 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2023 circa 30,6% van het balanstotaal (ultimo 2022: 28,2% van het balanstotaal) en is verbeterd ten opzichte van 2022.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente, hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2023	2022	2021	2020
Eigen vermogen per 1 januari	222	204	180	179
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 2	-/- 9	1	7
Gerealiseerd resultaat	27	27	23	8
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	29	18	24	1
Eigen vermogen per 31 december	251	222	204	180

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	595
Totale lasten	-/- 566
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	29
Af: stortingen in reserves	-/- 49
Bij: onttrekkingen aan reserves	47
Saldo mutaties reserves	-/- 2
Gerealiseerd resultaat	27

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2023 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 29 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordeling saldo van € 12,6 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2023 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 27 miljoen.

De toename in het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten en het uiteindelijk gerealiseerde resultaat sluit aan bij een landelijke trend, door een late toename in het jaar van de algemene uitkering en specifieke uitkeringen.

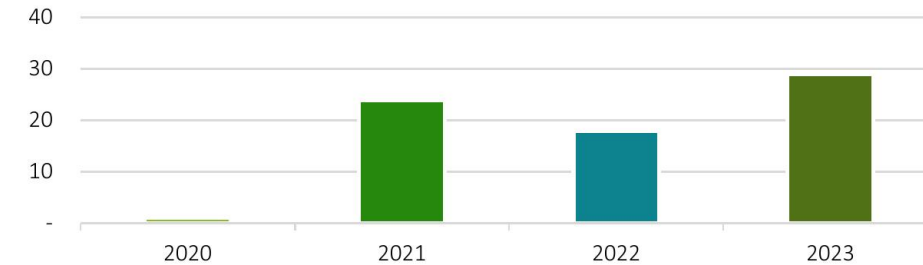
Uit de in de jaarstukken opgenomen programmaverantwoording blijkt op de lasten een nadeel van € 1,3 miljoen en op de baten een voordeel van € 14,9 miljoen ten opzichte van de bijgestelde begroting. Wij zien echter bij zowel de baten als de lasten forse afwijkingen op programmaniveau, zowel positieve als negatieve afwijkingen.

Een van de oorzaken van de afwijkingen op de baten is de late bijstelling van het Rijk van de algemene uitkering in het kader van de energietoeslag, waardoor er een voordeel ontstaat. Bij de lasten zien wij, ondanks een nadeel van € 1,3 miljoen, ook forse voordelen op bijvoorbeeld programma 8. De voornaamste reden hiervan is het niet realiseren van begrote lasten (en ook baten) op het taakveld van de grondexploitatie. Hier staat eveneens een lagere onttrekking aan de reserves tegenover, waardoor er in het gerealiseerde resultaat na mutaties reserves, per saldo geen resultaatimpact is.

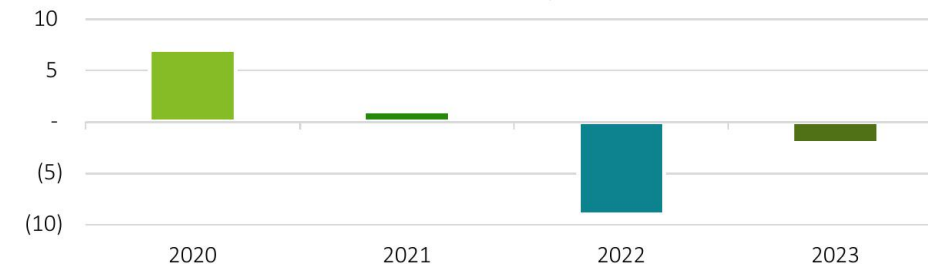
In uw meerjarenbegroting 2024 bedragen de gemiddelde investeringen voor de komende 4 jaar € 54 miljoen. In 2023 zijn er daadwerkelijke investeringen van € 27 miljoen in de materiële vaste activa gerealiseerd. Wij vragen u aandacht te hebben voor het realiteitsgehalte en de uitvoerbaarheid van het meerjarig investeringsprogramma.

Wij willen u dan ook meegeven om, mede gezien de reeds gereserveerde gelden in zowel het eigen vermogen als de overlopende passiva, de druk op de capaciteit en de uitvoeringskracht van de gemeente en de ambtelijke organisatie in overweging te nemen bij het uitspreken van ambities.

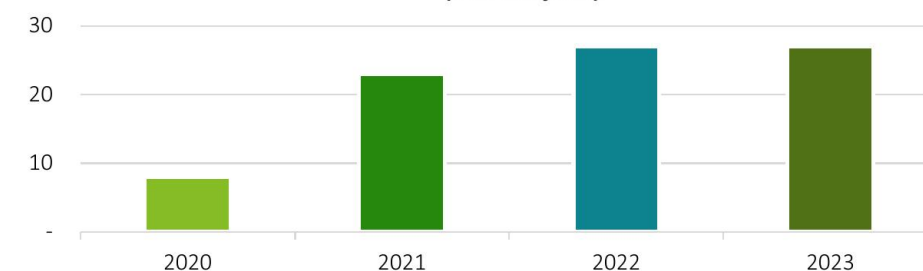
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten
(x € 1 miljoen)

Mutaties in reserves
(x € 1 miljoen)

Gerealiseerd resultaat
(x € 1 miljoen)

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2023 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van circa € 27 miljoen. De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document, waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college zijn beleid en doelen kan realiseren.

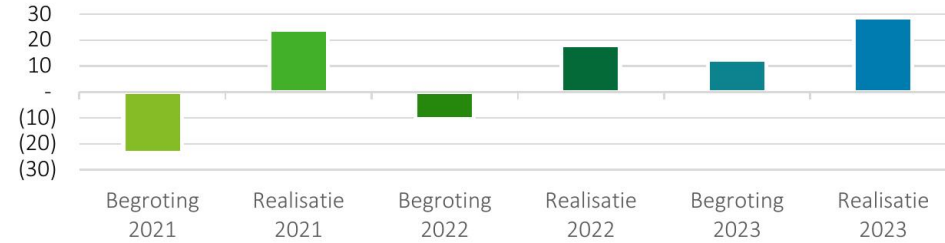
De gemeenteraad heeft de focus gelegd op het realiseren van de gestelde doelen. De realiteit hiervan is echter niet altijd in balans met de beschikbare capaciteit en mogelijkheden. Hiermee is de begroting meer gebaseerd op uw politiek-bestuurlijke ambities dan op wat uw gemeente daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren.

Uw organisatie is zich bewust van deze problematiek. In dit licht adviseren wij u dit nader te onderzoeken en eventueel maatregelen te nemen om de voorspellende waarde van de begroting van zowel de investeringen als de baten en lasten en de uitvoeringskracht ervan dichterbij elkaar te brengen.

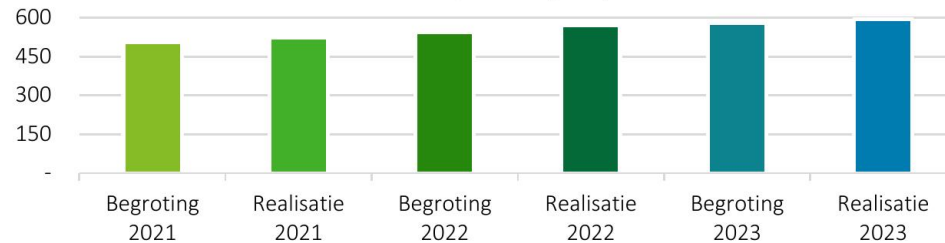
Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Tijdens de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2023 voldoen aan de vereisten van het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

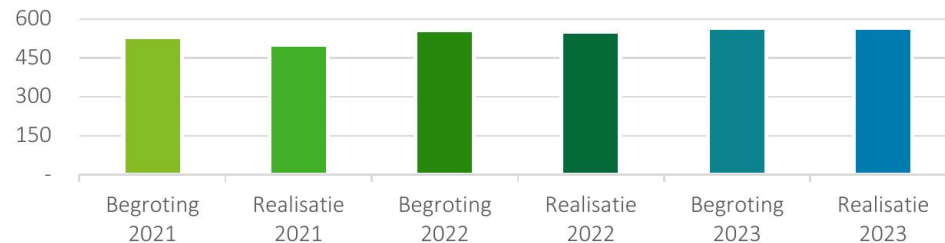
Saldo baten en lasten | Begroting vs. realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Solvabiliteit

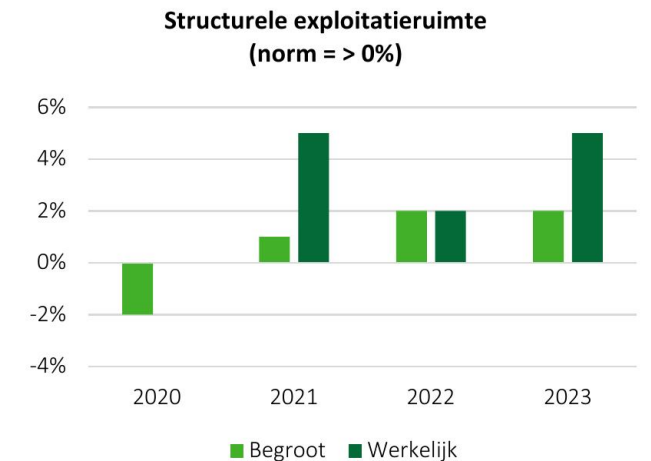
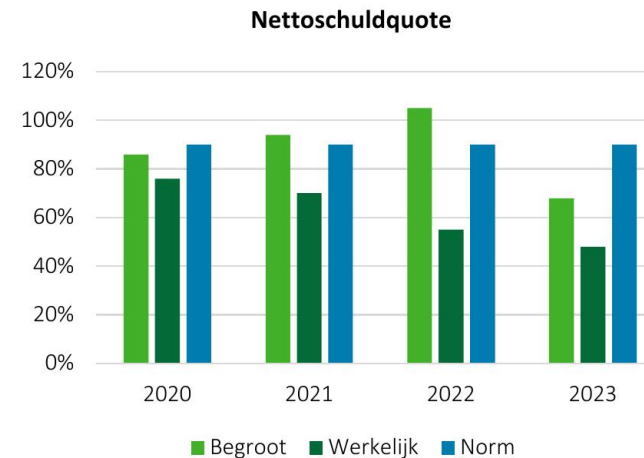
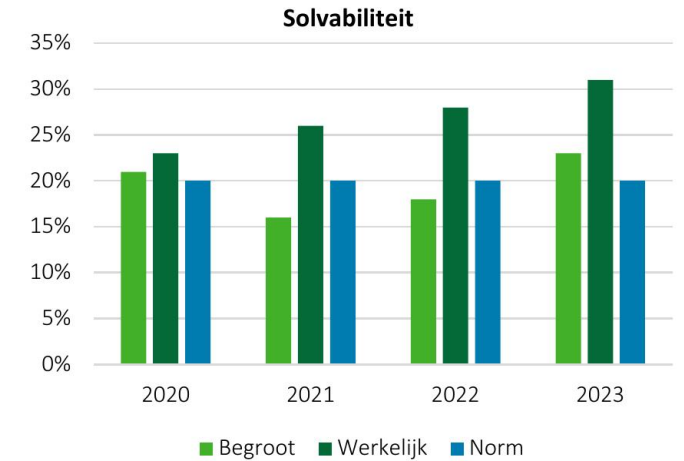
De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Nettoschuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de nettoschuldquote. De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beide zijn gemuteerd in 2023; de ratio weerstandsvermogen is met 1,8 toegenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 140 miljoen (2022: € 118 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

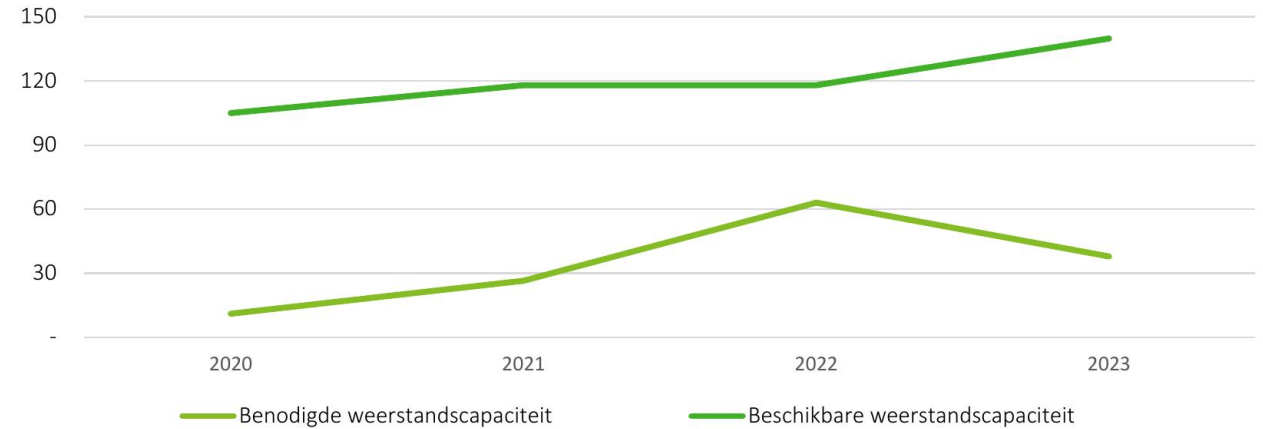
Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

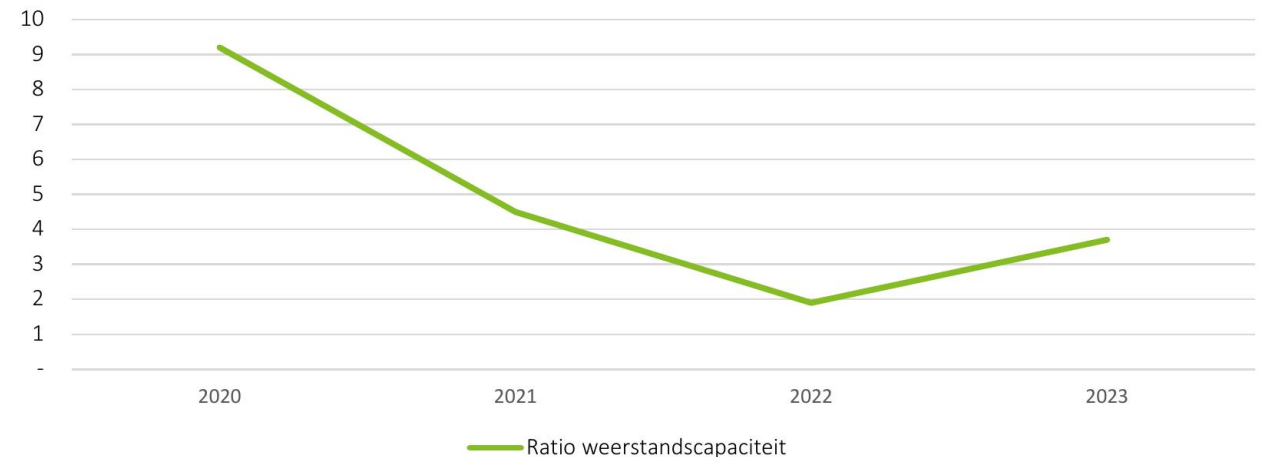
Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's is € 37,9 miljoen (2022: € 63,0 miljoen). Ten opzichte van 2022 is hiermee sprake van een afname.

Uw weerstandscapaciteit van € 140 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 37,9 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

Weerstandscapaciteit
(x € 1 miljoen)

Ratio weerstandscapaciteit

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Verbeteringen

Ten opzichte van de afgelopen jaren hebben wij een aantal verbeteringen bij de gemeente vastgesteld.

Wij hebben geconstateerd dat u als gemeente goede stappen heeft gezet ten aanzien van de interne controles en de rapportering hierover in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft de verordeningen die ten grondslag liggen aan de rechtmatigheidsverantwoording tijdig geactualiseerd en u heeft de werkzaamheden uitgevoerd op basis van het interne-controleplan. Op basis hiervan hebben wij de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording kunnen vaststellen. Wij adviseren u in 2024 de interne controle verder door te ontwikkelen. Wij vragen u in dit kader kritisch naar het interne-controleplan te kijken en na te gaan of alle elementen conform de Kadernota Rechtmatigheid 2023 daarin een plek hebben gekregen. Ook vragen wij u de onderliggende verantwoordelijkheden beter af te stemmen met de afdeling Financiën, om de taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van de verantwoording in de jaarrekening duidelijk en helder te hebben.

De controle van de overlopende posten is efficiënter verlopen dan in voorgaande jaren. Ten tijde van de interim-controle hebben wij middels onze boardletter aandacht gevraagd voor de tijdige voorbereiding en onderbouwing van de overlopende posten. Deze hebben wij uitgesplitst in de overlopende post sociaal domein, overlopende posten in het kader van de SiSa en de overige overlopende posten. Doordat u, zowel in het najaar 2023 als in het voorjaar 2024, veel tijd en energie in het opschonen en onderbouwen van de overlopende posten heeft gestoken, is deze controle efficiënt verlopen en hebben wij minder bevindingen op dit onderdeel dan voorgaande jaren.

Aandachtspunten

Naast de verbeteringen zijn uit onze controle ook een aantal aandachtspunten gebleken.

Wij hebben geconstateerd dat zowel het aantal regelingen als de complexiteit ervan toeneemt. Ook dit jaar hebben de dossiervorming en de controle van de SiSa-regelingen veel tijd gekost voor de ambtelijke organisatie. De SiSa-controle kan verbeterd worden door de onderliggende dossiers meer gestructureerd vorm te geven.

Ook adviseren wij u om ten aanzien van de SiSa-verantwoording blijvende aandacht te hebben voor voldoende capaciteit in de voorbereiding van het jaarrekeningproces en voor de kennisontwikkeling binnen uw organisatie, zodat wij deze verantwoording tijdiger kunnen controleren. Afgelopen jaar is het ondanks onze gezamenlijke inspanningen niet gelukt een groot deel van de SiSa-regelingen begin maart in onze controle te betrekken. Daarnaast zien wij op basis van onze controle dat de ambtelijke organisatie nog vaker afstemming kan zoeken met de subsidieverstrekker wanneer concrete verantwoordingsvraagstukken aan de orde zijn. Dit zal de dossiervorming verbeteren en de accountantscontrole effectiever laten verlopen.

De grote(re) hoeveelheid memoriaalboekingen in 2023 heeft impact gehad op onze controle. Wij hebben geconstateerd dat er veel correcties hebben plaatsgevonden in het grootboek via een memoriaalboeking die onderdeel zijn van de te controleren populatie. Dit heeft tot gevolg dat de detailwaarnemingen uitgebreider moeten zijn om deze massa aan controle te onderwerpen. Wij vragen uw (blijvende) aandacht voor het reduceren van het aantal correctieboekingen in combinatie met een eigen interne controle hierop. Tevens adviseren wij u de tussenrekeningen op te schonen om het grootboekschema, en hiermee de financiële administratie, transparanter te maken.

Verder zien wij dat er verbeteringen mogelijk zijn in de onderbouwingen van de voorzieningen. Dit geldt met name voor de voorziening dubieuze debiteuren en de onderhoudsvoorzieningen.

Voor de voorziening dubieuze debiteuren zien wij de volgende mogelijke verbeteringen:

- De onderbouwing van de voorziening verdient aandacht: wij adviseren u zorg te dragen voor een consistente toepassing van het gekozen beleid conform het BBV, inclusief een eenduidige onderbouwing van de onderliggende documentatie.
- Wij vragen u de uitgangspunten van de voorziening te beschrijven in een position paper, waarin is opgenomen welke vorderingen (voor zowel reguliere debiteuren en uitkeringsdebiteuren als belastingdebiteuren) in de voorziening worden betrokken. Daarmee bewerkstelligt u een consistente gedragslijn die toegepast dient te worden. Deze gedragslijn ontslaat de gemeente overigens niet van het op statische wijze toetsen van de vorderingen, maar geeft meer duiding aan de wijze waarop de gemeente de voorziening bepaalt.

Voor de onderhoudsvoorzieningen hebben wij de volgende adviezen:

- Het BBV schrijft voor dat gemeenten beheerplannen moeten hebben voor het onderhouden van kapitaalgoederen. In 2023 heeft uw gemeente enkele beheerplannen geactualiseerd, om een negatieve stand van de voorziening te voorkomen. Een negatieve voorziening is conform het BBV niet toegestaan, waardoor u de jaarlijkse dotatie heeft verhoogd en deze kosten gelijkmatig heeft verdeeld over de toekomstige jaren. Wij vragen uw aandacht om in 2024 voor alle beheerplannen in kaart te brengen in hoeverre deze nog actueel zijn.
- De verslaggevingsvoorschriften bieden de mogelijkheid om onderhoudslasten te egaliseren door middel van een voorziening. Aangezien conform het BBV aan een onderhoudsvoorziening vele verplichtingen ten grondslag liggen, is het ook mogelijk om onderhoudslasten jaarlijks ten laste van de exploitatie te verwerken.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2023 is het college verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin het zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid). Een uitgebreidere toelichting op de onrechtmatigheden en de vervolgacties om deze op te lossen/te voorkomen is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

Verantwoordings- en rapportagegrens

Via het controleprotocol heeft de gemeenteraad de verantwoordings- en rapportagegrens vastgesteld. De verantwoordingsgrens heeft het college gehanteerd bij het opmaken van de rechtmatigheidsverantwoording en de uiteindelijke conclusie daaromtrent. Fouten en onduidelijkheden die de verantwoordingsgrens niet overschrijden, zorgen voor een positieve uiting van het college waaruit blijkt dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rapporteringsgrens bepaalt de diepgang van de toelichting van het college in de paragraaf bedrijfsvoering.

Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording blijken geen onrechtmatigheden die de verantwoordingsgrens te boven gaan.

Normenkader

Het college heeft het van toepassing zijnde normenkader in kaart gebracht. Dit normenkader is door de gemeenteraad vastgesteld in zijn vergadering van 19 december 2023. Wij hebben vastgesteld dat dit normenkader leidend is geweest voor het college om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichtingen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het college de financiële verordening en de controleverordening heeft geactualiseerd. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld in zijn vergadering van 30 mei 2023. In de financiële verordening zijn eveneens specifieke richtlijnen opgenomen over de wijze en diepgang van rapporteren over rechtmatigheid en de wijze waarop het college om dient te gaan met begrotingsafwijkingen. Deze komen hierna nader aan bod.

Wij zien ruimte voor verbetering in de samenhang van de financiële verordening en het controleprotocol. Met de kennis die u heeft verkregen tijdens de controlewerkzaamheden, zijn verbetervoorstellen geformuleerd. Wij vragen u in 2024 beide documenten nader te actualiseren. Wij adviseren u in 2024 een actuele financiële verordening op te stellen, waarin alle verplichtingen van de commissie BBV zijn verwerkt met de juiste terminologie.

Interne controle

De basis voor de uitspraken die worden gedaan in de rechtmatigheidsverantwoording, vormt de door de gemeente vormgegeven interne controle. Wij hebben in onze boardletter 2023 d.d. 19 januari 2024 gerapporteerd over onze aanbevelingen en de doorontwikkelingen rondom de inrichting van de gemeentebrede interne controle en het three-lines-of-defence model. Op basis van de uitgevoerde interne controles zien wij voor boekjaar 2024 enkele verbeteringen:

- De afdeling Concerncontrol heeft voor boekjaar 2023 een interne-controleplan opgesteld. Wij vragen u dit interne-controleplan naast de meest actuele Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV te leggen. Hierin worden met name voor het voorwaarden criterium diverse onderdelen benoemd die (nog) geen plek hebben gekregen in het interne-controleplan. Ons advies is die onderwerpen in het plan te benoemen en aan te geven of hiervoor al dan niet werkzaamheden worden uitgevoerd door de gemeente.
- De kwaliteit van de checklisten die worden ingevuld in de tweede lijn in combinatie met de verbijzonderde interne controle in de derde lijn, verdient verbetering. Ook de bijbehorende dossiervorming waarmee de conclusies kunnen worden onderbouwd, dient verbeterd te worden. Hiermee kan eenduidig uit de checklisten worden herleid wat de conclusies uit de tweede lijn zijn en hoe de derde lijn de verbijzonderde interne controle hierop heeft uitgevoerd.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële-beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium).

Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de raad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële-beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting.

De gemeenteraad en het college hebben afspraken gemaakt in welke situatie lastenoverschrijdingen onrechtmatig maar acceptabel zijn (lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel, wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering).

Wij hebben vastgesteld dat het college specifieke werkzaamheden heeft uitgevoerd ten aanzien van het begrotingscriterium. Hieruit blijken overschrijdingen van de lasten ten bedrage van € 15,6 miljoen. Aangezien er sprake is van direct gerelateerde baten, openeinderegelingen of reeds eerder gemelde bedragen, zijn de overschrijdingen van de lasten grotendeels als acceptabel aangemerkt conform de door de gemeenteraad vastgestelde Financiële Verordening. De toelichting van deze onrechtmatigheden is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële-beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader, en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Gemeenten stellen via de financiële verordening en/of onderliggende nota's kaders vast die van invloed zijn op de verslaggeving. Het gaat hier om de invulling van de ruimte die het BBV geeft voor eigen gemeentelijke kaders. Denk hierbij aan grenzen voor het activeren van investeringen, afschrijvingstermijnen, omgang met reserves en voorzieningen en dergelijke. Deze vallen onder het getrouwe beeld en vallen per definitie onder de reikwijdte van de reguliere accountantscontrole. Ook voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving **5.1.2e** beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheidsverantwoording

Hierbij kan worden gedacht aan het niet naleven van voorwaarden met betrekking tot recht, hoogte, duur, termijnen, normbedragen, doelgroep en grondslag bij bijvoorbeeld bijstandsverlening, maatschappelijke ondersteuning, inkomensoverdrachten en het opleggen van belastingen, wat tot gevolg heeft dat de bijhorende lasten of opbrengsten onjuist of onvolledig zijn. Het niet naleven van deze voorwaarden heeft direct invloed op het getrouwe beeld van deze posten in de jaarrekening.

De onderwerpen die niet onder het getrouwheidsoordeel van de accountant vallen, hebben wij onderstaand nader toegelicht, inclusief de wijze waarop het college deze in zijn werkzaamheden heeft betrokken.

Aanbestedingen

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide ‘spendanalyse’ uit. Hieruit blijken onrechtmatigheden, zowel nieuwe onrechtmatigheden als doorloopfouten uit voorgaande jaren, van € 1,9 miljoen. De toelichting van deze onrechtmatigheden is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Wij dringen daarnaast aan op het verbeteren van de processen en het systeem voor aanbestedingen om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens die door de belanghebbenden zijn verstrekt om aan te tonen dat is voldaan aan voorwaarden. Dit dient ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium). Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheids gelden te voorkomen, zijn beheersingsmaatregelen nodig die functioneren. Het gaat er bij het M&O-criterium om dat er binnen de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik te voorkomen dan wel op te sporen, en dat de vigerende wet- en regelgeving duidelijk is, aangepast is aan actuele omstandigheden en te handhaven is.

De gemeente dient een uitspraak te doen in hoeverre het M&O-beleid ook feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen werken. De basis daarvoor ligt in belangrijke mate bij de uitkomsten van de intern al uitgevoerde controles en evaluaties. Tevens heeft u in 2023 een actueel overkoepelend M&O-beleid opgesteld genaamd “M&O-beleid gemeente Maastricht”. Dit beleid is door het college vastgesteld op 19 december 2023 en door de raad op 27 februari 2024.

De gemeente heeft in 2023 in het kader van misbruik fraudevorderingen opgelegd ten bedrage van € 144.000 op grond van de Participatiewet. Wij constateren dat de gemeente zelf de juiste beheershandelingen heeft uitgevoerd en in dat kader is geen rechtmatigheidsfout geconstateerd. Echter, conform de bijlage bij de Kadernota Rechtmatigheid dienen deze fraudevorderingen opgenomen te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Sociaal domein, voorzieningen en SiSa

Oplopende kosten

Binnen het zorgdomein (Wmo en Jeugd) is een landelijke ontwikkeling zichtbaar waarbij de lasten de afgelopen jaren fors zijn toegenomen. Waar dit in eerste instantie hoofdzakelijk kwam door een toenemende zorgvraag, zien wij in 2023 dat er met name sprake is van een toenemende zorgzwaarte met betrekking tot de jeugdzorg. Dit betekent dat cliënten vaak een zwaardere en daarmee duurere vorm van zorg behoeven.

Daarbij zien wij dat zorgaanbieders op dit moment te maken hebben met sterk oplopende kosten als gevolg van loonstijgingen en oplopende huisvestingslasten. Dit leidt ertoe dat de financiële positie van zorginstellingen in toenemende mate onder druk komt te staan, wat naar verwachting een prijsopdrijvend effect heeft op de kosten van het sociaal domein van de gemeente.

In dit licht zien wij landelijk reeds 'systeem'-jeugdzorgaanbieders die niet meer aan de financiële verplichtingen kunnen voldoen, waardoor aan gemeenten op basis van het convenant 'Bevorderen continuïteit jeugdhulp' een (verplichte) bijdrage aan deze instellingen wordt opgelegd.

Personele schaarste sociaal domein

Binnen de zorgsector zien wij een toenemende personele schaarste. Deze ontwikkeling is niet alleen cruciaal voor de zorgaanbieders zelf, maar vormt ook een potentiële bedreiging voor de continuïteit en kwaliteit van de geboden zorg binnen het sociaal domein. De demografische trends tonen een vergrijzende bevolking, waardoor met name de behoefte aan Wmo-zorg zal toenemen. Tegelijkertijd is er in dat geval een afname van het aantal zorgprofessionals. Deze discrepantie tussen vraag en aanbod in de zorgsector zorgt voor een toenemende druk op de zorg.

Dit leidt ertoe dat in toenemende mate niet de zorgvraag bepalend is voor de omvang van de zorguitgaven, maar ook het aanbod. Dit is een breed maatschappelijk probleem, waardoor het voor gemeenten slechts beperkt mogelijk is hierin keuzes te maken.

Voorzieningen groot onderhoud

De gemeente kent diverse onderhoudsvoorzieningen, die zijn verspreid over verschillende afdelingen. Het BBV schrijft voor dat gemeenten beheerplannen moeten hebben voor het onderhouden van kapitaalgoederenvragen. In 2023 heeft u enkele beheerplannen geactualiseerd, omdat de bijbehorende onderhoudsvoorzieningen anders negatief zouden dreigen te geraken. Dit is niet toegestaan conform het BBV, waardoor u de dotatie heeft verhoogd en deze kosten gelijkmatig heeft verdeeld over de toekomstige jaren. Wij vragen uw aandacht om in 2024 voor alle beheerplannen in kaart te brengen in hoeverre deze nog actueel zijn.

Voorzieningen dubieuze debiteuren

De gemeente heeft diverse voorzieningen voor dubieuze debiteuren. De onderbouwingen bij deze voorzieningen verdienen aandacht wat betreft een consistente toepassing van het gekozen beleid conform het BBV. Op dit moment is met name bij de onderbouwing van de voorziening voor uitkeringsdebiteuren diverse documentatie voorhanden waarvan de controle ons veel tijd kost. Hieruit blijkt ook dat er meerdere overzichten aangereikt zijn die niet op elkaar aansluiten en ook niet op het grootboek of de subadministratie Suite aansluiten. Deze zou consistent en overzichtelijk verwerkt moeten worden in het controledossier.

Daarnaast vragen wij de gemeente de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de voorzieningen voor dubieuze debiteuren te beschrijven in een position paper, waarin is opgenomen welke vorderingen (voor zowel reguliere debiteuren en uitkeringsdebiteuren als belastingdebiteuren) in de voorzieningen worden betrokken. Daarmee bewerkstelt u een consistente gedragslijn die toegepast dient te worden. Deze gedragslijn ontslaat de gemeente overigens niet van het op statische wijze toetsen van de vorderingen, maar geeft meer duiding aan de wijze waarop de gemeente de voorziening bepaalt.

SiSa

De procedure die uw gemeente moet naleven bij het aanleveren van de bestanden aan het CBS, is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen de SiSa-documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2023. Hierbij controleren en evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij constateren dat de Rijksoverheid eind 2023 en begin 2024 wederom veel nieuwe SiSa-regelingen in het leven heeft geroepen. Bij uw gemeente heeft dit geleid tot in totaal 54 SiSa-regelingen, een stijging van 9 ten opzichte van 2022. De toename van het aantal SiSa-regelingen en de (ver)late communicatie hierover vanuit de Rijksoverheid hebben geleid tot extra druk en tijdsbesteding met betrekking tot zowel het opstel- als het controleproces van de jaarrekening.

Wij hebben geconstateerd dat, mede door het feit dat de regelingen door verschillende personen binnen de organisatie voorbereid worden, de doorlooptijd van de controle van de SiSa-regelingen te lang was. Door het geven van een workshop en het dynamiseren van de controle van een aantal regelingen voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole hebben wij gezamenlijk getracht de doorlooptijd tijdens de jaarrekeningcontrole te beperken.

Wij hebben echter geconstateerd dat dit onvoldoende gelukt is. Wij adviseren u dan ook om de voorbereiding van de SiSa-bijlage inclusief het balansdossier tijdig gereed te hebben en te onderwerpen aan een kwaliteitstoets. Hiermee verminderen wij de doorlooptijd van de controle en past dit ook beter binnen het tijdpad van de bestuurlijke planning.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2023 ad € 11,7 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2024 e.v. nog te realiseren baten ad € 51,9 miljoen en lasten ad € 41,9 miljoen. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdiend. Ultimo 2023 gaat het om 13 individuele projecten.

De gemeente Maastricht schat ultimo 2023 dat de totale voorziening voor verlieslatende grondexploitatie circa € 12,0 miljoen bedraagt (2022: € 9,3 miljoen). Deze voorziening is voor een bedrag van € 6,4 miljoen in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Het resterende deel van deze verliesvoorziening is aan de passivazijde van de balans gepresenteerd. Dit is in overeenstemming met het BBV.

Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitatie zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?

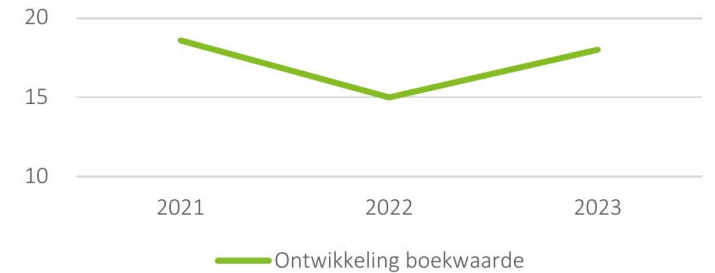
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen, en dus naar bouwcapaciteit, is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitatie zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

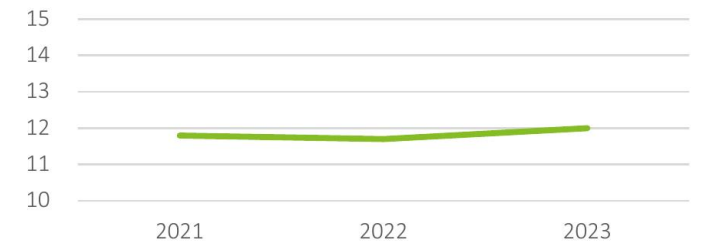
Analyse grondexploitatie

Uit nevenstaande figuren blijkt dat de boekwaarde en de bijbehorende voorziening voor verlieslatende bouwgronden in exploitatie een gelijkmatig patroon laten zien. Er wordt in 2023 één grondexploitatie afgesloten, te weten Hoolhoes. Daarnaast is sprake van een tweetal nieuwe grondexploitatie, te weten Herontwikkeling Keurmeestersplein en Zorgwoningen Scharn.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Totale voorziening bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Totale balanswaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode) – hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente, met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2023 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat gemeenten voor tussentijdse winstneming de 'Percentage Of Completion'-methode (POC-methode) moeten toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten nemen.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft uw gemeente in het boekjaar 2023 voor € 0,6 miljoen aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitaties (2022: € 0,5 miljoen).

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Wij hebben tijdens de controle enkele adviezen aan u meegegeven voor komend boekjaar. Deze zijn beschreven in het rapport van Deloitte Real Estate dat is gedateerd op 24 mei 2024. Het belangrijkste advies dat wij u willen meegeven heeft betrekking op het Buck-rapport genaamd "E-10 Buck-rapport bedrijven en stedelijke werklocaties Maastricht 2021-2030". Dit rapport schetst de verwachte behoefte aan bedrijventerreinen in Maastricht voor de komende tien jaar (2021-2030). Dit rapport is inmiddels gedateerd en behoeft actualisatie als gevolg van wijzigingen in de totale programmering binnen de gemeentelijke grenzen (dus inclusief de deelneming WOM Belvédère) en externe factoren zoals netcongestie. Het huidige plan is een belangrijke onderbouwing voor de gemeente en onze controle, waardoor actualisatie in boekjaar 2024 noodzakelijk is.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en achten wij passend in de context van de jaarrekening

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten.
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties.
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aanneemelijk aangemerkt.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitaties per 31 december 2023 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

Fraude, integriteit en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens de gesprekken hierover heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze managementletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die uw gemeente hierin heeft gezet.

Specifieke werkzaamheden frauderisico

Op basis van onze jaarlijkse frauderisicoanalyse onderkennen wij sinds dit jaar een additioneel frauderisico in de controle dat van toepassing is op al onze gemeentelijke cliënten. Dit is gebaseerd op recente praktijkvoorbeelden in de sector. Tijdens onze beoordeling van frauderisico's hebben wij een potentieel risico geïdentificeerd met betrekking tot de goedkeuring van geleverde prestaties die niet daadwerkelijk hebben plaatsgevonden of die betrekking hebben op goederen of diensten geleverd voor persoonlijk gebruik. Dit kan resulteren in het onterecht betaalbaar stellen van facturen. Ondanks dat wij *geen* kwantitatief materieel frauderisico waarnemen (het risico dat er door fraude sprake is van een afwijking in de jaarrekening voor een bedrag groter dan € 6,1 miljoen), herkennen wij *wel* een kwalitatief materieel frauderisico (politiek-bestuurlijk relevant voor de oordeelsvorming van de gemeenteraad) in situaties waarin het om transacties van grote omvang gaat. Wij hebben aanvullende steekproefcontroles uitgevoerd op transacties die de drempelwaarde van € 150.000 overschrijden. Bij deze controle zijn geen onregelmatigheden aan het licht gekomen.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne-beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Wij hebben vastgesteld dat u begin 2023 een geactualiseerde frauderisicoanalyse heeft vastgesteld. Een meer actuele versie is opgemaakt, die recent door het college is vastgesteld. Deze wordt nog met de commissie B&V besproken, waarna wij deze versie in de interim-controle 2024 zullen betrekken.

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens bespreken met de gemeente. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesaties en hierover tijdig met ons in contact treedt.

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2023

Boardletter 2023, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2023 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2023 d.d. 19 december 2023.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2023 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Boeking

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

In eerdergenoemde boardletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing en de controle daarop aangaande de memoriaalboekingen. Wij zien dat de gemeente procesmatige verbeteringen heeft doorgevoerd ten aanzien van het verwerken van memoriaalboekingen. Echter, wij merken op dat de boekingsystematiek van de gemeente leidt tot veel mutaties in de financiële administratie. Het merendeel van de (correctie)boekingen vindt met name per jaareinde en in boekjaar t+1 plaats, ter voorbereiding op de jaarrekening.

De grote(re) hoeveelheid memoriaalboekingen in 2023 heeft ook impact gehad op onze controle. Wij hebben geconstateerd dat er veel correcties hebben plaatsgevonden in het grootboek via een memoriaalboeking die onderdeel zijn van de te controleren populatie. Dit heeft tot gevolg dat de detailwaarnemingen uitgebreider moeten zijn om deze massa aan controle te onderwerpen. Wij vragen uw (blijvende) aandacht voor het reduceren van het aantal correctieboekingen in combinatie met een eigen interne controle hierop.

Graag adviseren wij u concreet een aantal verbeteringen door te voeren om de financiële administratie en de hier doorheen lopende boekingen transparanter te maken:

- Wij adviseren u tussenrekeningen kritisch te beoordelen en waar mogelijk het aantal tussenrekeningen terug te brengen. Het gebruik van de vele tussenrekeningen leidt tot veel overboekingen en daarmee ook memoriaalboekingen.
- Daarnaast kent de gemeente vanuit het verleden nog 'organisatieonderdelen' in de financiële administratie. Wij hebben geconstateerd dat de tussenrekeningen niet consistent gebruikt worden, wat de transparantie niet ten goede komt en waardoor ook de informatiewaarde die hieraan ontleend kan worden daalt.
- Zoals eerder in dit verslag benoemd, bekleedt de gemeente Maastricht verschillende centrumfuncties. Daarnaast worden voor diverse verbonden partijen die geen volledige rechtspersoonlijkheid kennen, ook posten in de gemeentelijke administratie verwerkt. Ook dit werkt niet bevorderlijk voor de transparantie van de financiële administratie en kan leiden tot fouten.

Een oplossing zou zijn om periodieke kwartaalafsluitingen in te voeren, zodat ook de druk op de organisatie per jaareinde (wanneer de meeste correctieboekingen plaatsvinden) verlicht kan worden.

Het verbeteren van de boekingsgang komt het inzicht in de boekhouding van de gemeente ten goede en stelt de gemeente in staat hieraan betere (tussentijdse) rapportages te ontlelen. Tevens stelt het de gemeente in staat om in de toekomst naar een meer op data(-analyse) gebaseerde systematiek van controle te bewegen.

Memoriaalboekingen

Uit de financiële administratie is gebleken dat een gemiddelde memoriaalboeking 40 boekingsregels bevat. Een reguliere boeking via het dagboek inkoop bevat daarentegen slechts 2 regels. Hieruit blijkt dat memorialen gebruikt worden om veel verschillende correcties in één keer te verwerken. Dit betekent dat de memoriaalboekingen weliswaar slechts 2% van het totaal aantal boekingen betreffen, maar dat de boekingsregels gekoppeld aan memorialen maar liefst 13% van het totaal aantal boekingsregels bevatten.

Hieruit blijkt tevens dat het totaal aantal boekingsregels over 2023, ruim 1,1 miljoen, voor een groot deel bestaat uit (correctie)boekingen via het dagboek memoriaal. Door bijvoorbeeld tussentijdse kwartaalafsluitingen in te voeren, voorkomt u dat deze (correctie)boekingen met name per jaareinde plaatsvinden. Graag gaan wij met u in overleg over de manier waarop u dit kunt vormgeven.

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2023

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2023 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 geëvalueerd. Uit deze evaluatie zijn verbeteringen naar voren gekomen. Hier is in 2023 ook opvolging aan gegeven, getuige de verbeterlagen ten aanzien van de onderbouwingen van de overlopende posten.

Wij stellen vast dat het tijdspad waarbinnen de gemeente ambtelijk de jaarstukken moet voorbereiden, krap is. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat het sociaal domein laat in het opstelproces boekingen doorvoert in de financiële administratie en zelfs twee dagen voor de start van de controle de laatste boekingen over boekjaar 2023 heeft gemaakt. Het gaat hierbij voornamelijk om boekingen met betrekking tot de centrumregelingen Verwerving Jeugdhulp Regio Zuid-Limburg en Sociale Zaken Maastricht Heuvelland. Dit heeft er mede voor gezorgd dat er nog correcties doorgevoerd moesten worden in de conceptjaarstukken, waardoor deze niet tijdig controlegeraad waren. Wij zien, evenals voorgaand jaar, dat de jaarstukken mede hierdoor niet geheel gereed waren bij de start van onze controle en dat er diverse boekingen zijn nagekomen die niet in de conceptversie zijn verwerkt.

Het bestuurlijke traject dat het uitgangspunt is bij het maken van de integrale planning door de gemeente is, gezien de constatering tijdens de controle de afgelopen jaren rondom met name het sociaal domein, te dicht gepland op de fatale datum waarop de controle afgewikkeld moet zijn. Dit zorgt voor extra druk aan de voorkant bij de ambtelijke organisatie om de stukken tijdig af te hebben, met geconstateerde omissies in kwalitatieve en kwantitatieve zin tot gevolg.

Als laatste vragen wij u te kijken naar het uitvoeren van een onafhankelijke kwaliteitstoets op het balansdossier dat voor onze controle beschikbaar is. Hierbij kan ook een kwaliteitstoets op de jaarstukken zelf uitgevoerd worden. Door hieraan voor de start van de controle meer tijd te besteden en de stukken intern te toetsen, kunnen diverse vragen tijdens de accountantscontrole worden voorkomen. Hierbij valt te denken aan de juistheid, volledigheid en rekenkundige aansluiting van de stukken, en de aanwezigheid van de juiste brondocumenten bij de stukken.

Wij hebben met u afgesproken om in boekjaar 2024 te kijken naar het vervroegen van de controles van de centrumregelingen en volgtijdelijk ook de jaarrekeningcontrole van de gemeente. Hierdoor kunnen wij ervoor zorgdragen dat u zelf meer tijd heeft om de kwaliteit van de jaarstukken en het balansdossier te borgen, de interne controle tijdig haar werkzaamheden in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording kan afmaken en de doorlooptijd van de accountantscontrole verruimd wordt.

Tevens kijken wij voor boekjaar 2024 graag met u naar een verdere dynamisering van de controle. Hierbij kunnen elementen van de controle of bepaalde jaarrekeningposten eerder (gedeeltelijk) gecontroleerd worden. Dit helpt om tijdig eventuele omissies te constateren en bij te sturen. Tegelijkertijd haalt dit deels druk weg tijdens de accountantscontrole, waarin onze controlewerkzaamheden op dit moment plaatsvinden.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is vanuit dit oogpunt niet direct gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en/of de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze adviezen hebben betrekking op de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen. Voor de inhoudelijke bevindingen verwijzen wij u graag naar de eerdergenoemde boardletter.

De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Belangrijke nadelen zijn onder andere:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity-incidenten.

- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van de interne controles – waarbij bijvoorbeeld voor inkopen data-analyse is ingezet – is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie, doordat zij daarmee belangrijke inzichten kan verkrijgen en de controles ook meer risicogericht kan insteken.

Het gevolg van bovenstaande conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Tijdens de hierover gevoerde gesprekken heeft het management aangegeven zich bewust te zijn van cyberrisico's en zijn er voorbeelden gegeven van de manier waarop men deze beheerst, zoals het periodiek laten uitvoeren van zogenaamde 'penetratietesten' (een toets van een of meer computersystemen op kwetsbaarheden, waarbij deze kwetsbaarheden ook werkelijk gebruikt worden om in deze systemen in te breken).

Bijlagen

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 275.000 of die om kwalitatieve redenen van belang zijn om te rapporteren.

Aard van de fouten	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	
De voorziening voor WOM is voor een bedrag van € 224.000 te laag weergegeven.	€ 224.000
Totaal getrouwheidsfouten	€ 224.000

- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van de onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Onvolledige paragraaf verbonden partijen	Niet alle verbonden partijen die in de Kamer van Koophandel zijn opgenomen en die zijn gelieerd aan de gemeente Maastricht, zijn in de paragraaf verbonden partijen opgenomen. Dit betreft een kwalitatieve fout.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening 2023 en onze conclusies ten aanzien van de rechtmatigheid van de SiSa-bijlage 2023. Tevens nemen wij onderstaand de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen op.

- Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring): goedkeurend.
- Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening: goedkeurend.

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A5	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A14	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2022	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A15	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2022 en 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A18B	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A21	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A24	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2023 en 2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
A9	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			€ 0	
C47	Volkshuisvestingsfonds	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C79	Specifieke uitkering bevolkingsdaling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
C96	Regiodeals 4e tranche	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E10B	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			€ 0	
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2 gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3 gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 4 gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 5 gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal			€ 0	
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2023	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) opgenomen in de “Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten” (ViO) en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Maastricht in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico’s ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Maastricht te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke en financiële relaties met de gemeente Maastricht

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL” of “Deloitte Global”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Maastricht

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Maastricht te Maastricht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van de gemeente Maastricht op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2023.
- De balans per 31 december 2023.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023.
- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het normenkader voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders op 19 december 2023 en het Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Maastricht zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 6.140.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het normenkader vastgesteld met het besluit d.d. 19 december 2023.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 275.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne-beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne-beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat het college van burgemeester en wethouders een geactualiseerde frauderisicoanalyse heeft vastgesteld.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne-beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode college gemeente Maastricht, de gedragscode gemeenteraad gemeente Maastricht, de gedragscode burgemeester gemeente Maastricht, de gedragscode ambtenaren, het integriteitsbeleid, het protocol (mogelijke) integriteitsschendingen, de regeling melden vermoeden van misstand, de regeling melden vermoeden van een integriteitsscheiding of onregelmatigheid en de klachtenregeling ongewenst gedrag. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne-beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole van € 6.140.000, hebben wij een frauderisico geïdentificeerd inzake de mogelijkheid van het doorbreken van de interne-beheersingsmaatregelen door het management en het verantwoord van significante facturen (inkoopfacturen met een zekere omvang) waarvoor geen prestatie is verkregen.
- De uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:
  - het toetsen of specifieke journaalboekingen en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de financiële overzichten zijn aangebracht, aanvaardbaar zijn;
  - het evalueren van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management bij het maken van de in de financiële overzichten opgenomen schattingen;
  - het beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitvoering van de gemeente Maastricht;
  - het uitvoeren van een statistische steekproef met significante risicoclassificatie op de populatie significante facturen in de administratie. Van deze facturen hebben wij vastgesteld dat op basis van onderliggende documentatie de prestatie aannemelijk is.

In onze controle hebben wij een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het college van burgemeester en wethouders, het financieel management, de concerncontroller en de gemeenteraad.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de gemeente door inlichtingen in te winnen bij het management en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de wet- en regelgeving overwogen die is opgenomen in het normenkader als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is de gemeente onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de gemeente en de complexiteit van het BBV bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van de wet- en regelgeving die geen direct effect heeft op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de gemeente dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en het college van burgemeester en wethouders, en, in voorkomend geval, de gemeenteraad vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden inzake het beoordelen van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen inzake haar financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn beschreven in het hoofdstuk "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening". Bij het invullen van onze verantwoordelijkheden hebben wij – rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole van € 6.140.000 – een aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

- Het kennis nemen van de in de begroting 2024 opgenomen paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" waaruit geen aanvullende risico's blijken ten opzichte van de jaarrekening.
- Het inwinnen van inlichtingen bij het financieel management, de directie, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad over hun kennis van eventuele significante risico's die zijn ontstaan na de periode van de door het college van burgemeesters en wethouders verrichte werkzaamheden in het kader van het opstellen van de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen met betrekking tot de risico-inschattingen zoals opgenomen in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing". De aard en diepgang van de risico-paragraaf en risico-inschattingen achten wij vanuit de verslaggevingsvoorschriften BBV passend voor de gemeente Maastricht.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- De inhoudsopgave.
- De kerngegevens.
- Het voorwoord.
- Het financieel beeld.
- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV voor het jaarverslag is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.
- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader (hierna: het normenkader), en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen, en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het normenkader voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders op 19 december 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Maastricht Airport, 24 juni 2024

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend 5.1.2e

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Beschrijving	Pagina('s)
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1 2 4 18 43